

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

24. märts 2022*

Eelotsusetaotlus – Füüsiliste isikute kaitse isikuandmete töötlemisel – Määrus (EL) 2016/679 – Järelevalveasutuse pädevus – Artikli 55 lõige 3 – Isikuandmete töötlemise toimingud, mida kohtud teevad oma õigust mõistvat funktsiooni täites – Mõiste – Isikuandmeid sisaldavate kohtumenetluse dokumentide kättesaadavaks tegemine ajakirjanikule

Kohtuasjas C-245/20,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Rechtbank Midden-Nederlandi (Midden-Nederlandi esimese astme kohus, Madalmaad) 29. mai 2020. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse samal kuupäeval, menetluses

X ja

Z

versus

Autoriteit Persoonsgegevens,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: Euroopa Kohtu president K. Lenaerts esimese koja presidendi ülesannetes, Euroopa Kohtu asepresident L. Bay Larsen, kohtunikud N. Jääskinen, J.-C. Bonichot (ettekandja) ja M. Safjan,

kohtujurist: M. Bobek,

kohtusekretär: ametnik L. Carrasco Marco,

arvestades kirjalikku menetlust ja 14. juuli 2021. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- X ja Z, esindaja: *advocaat* S. A. J. T. Hoogendoorn,
- Autoriteit Persoonsgegevens, esindajad: *advocaten* G. Dictus ja N. N. Bontje,
- Madalmaade valitsus, esindajad: M. K. Bulterman ja C. S. Schillemans,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

- Hispaania valitsus, esindaja: L. Aguilera Ruiz,
- Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,
- Portugali valitsus, esindajad: L. Inez Fernandes, P. Barros da Costa, L. Medeiros ja I. Oliveira,
- Soome valitsus, esindaja: H. Leppo,
- Euroopa Komisjon, esindajad: F. Erlbacher, H. Kranenborg ja D. Nardi,

olles 6. oktoobri 2021. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT 2016, L 119, lk 1) artikli 55 lõiget 3.
- 2 Taotlus on esitatud X-i ja Z-i ning Autoriteit Persoonsgegevensi (Madalmaade andmekaitseasutus) (edaspidi „AP“) vahelises kohtuvaidluses, mille ese on ajakirjanike õigus tutvuda neid puudutavate ja kohtutoimikus sisalduvate isikuandmetega Raad van State (Madalmaade kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) halduskolleegiumi kohtuistungil menetluses, milles Z oli pool ja X tema esindaja.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Määruse 2016/679 põhjenduses 20 on märgitud:

„Kui käesolevat määrust kohaldatakse muu hulgas kohtute ja muude õigusasutuste tegevuse suhtes, võiks liidu või liikmesriigi õiguses täpsustada isikuandmete töötlemise toimingud ja -menetlused, mis on seotud isikuandmete töötlemisega kohtute ja muude õigusasutuste poolt. Kohtusüsteemi sõltumatuse kaitsmiseks kohtumenetlusega seotud ülesannete täitmisel, sealhulgas otsusetegemisel, ei peaks järelevalveasutuste pädevus hõlmama isikuandmete töötlemist juhul, kui kohtud täidavad oma õigust mõistvat funktsiooni. Selliste andmetöötlustoimingute järelevalve peaks olema võimalik teha ülesandeks liikmesriigi kohtusüsteemi konkreetsetele asutustele, kes peaksid eelkõige tagama käesoleva määruse eeskirjade järgimise, teavitama kohtunikke nende käesoleva määruse kohastest kohustustest ning käsitlema selliste andmetöötlusega seotud toimingute suhtes esitatud kaebusi.“

4 Määruse artikkel 2 sätestab:

„1. Käesolevat määrust kohaldatakse isikuandmete täielikult või osaliselt automatiseeritud töötlemise suhtes ja isikuandmete automatiseerimata töötlemise suhtes, kui kõnealused isikuandmed kuuluvad andmete kogumisse või kui need kavatsetakse andmete kogumisse kanda.

2. Käesolevat määrust ei kohaldata, kui

- a) isikuandmeid töödeldakse muu kui liidu õiguse kohaldamisalasse kuuluva tegevuse käigus;
- b) liikmesriigid töötlevad isikuandmeid sellise tegevuse käigus, mis kuulub ELi lepingu V jaotise 2. peatüki kohaldamisalasse;
- c) isikuandmeid töötleb füüsiline isik eranditult isiklike või koduste tegevuste käigus;
- d) isikuandmeid töötlevad pädevad asutused süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise või nende eest vastutusele võtmise ja kriminaalkaristuste täitmisele pööramise, sealhulgas avalikku julgeolekut ähvardavate ohtude eest kaitsmise ja nende ennetamise eesmärgil.

3. Liidu institutsioonide, organite ja asutuste poolt isikuandmete töötlemise suhtes kohaldatakse [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2000. aasta] määrust (EÜ) nr 45/2001 [üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ühenduse institutsioonides ja asutustes ning selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT 2001, L 8, lk 1; ELT eriväljaanne 13/26, lk 102)]. Määrust [nr 45/2001] ja muid sellisele isikuandmete töötlemisele kohaldatavaid liidu õigusakte tuleb kooskõlas artikliga 98 kohandada vastavalt käesoleva määruse põhimõtetele ja normidele.

[...]“.

5 Määruse artikli 4 punktis 2 on mõiste „isikuandmete töötlemine“ määratletud järgmiselt:

„isikuandmete või nende kogumitega tehtav automatiseeritud või automatiseerimata toiming või toimingute kogum, nagu kogumine, dokumenteerimine, korrastamine, struktureerimine, säilitamine, kohandamine ja muutmine, päringute tegemine, lugemine, kasutamine, edastamine, levitamise või muul moel kättesaadavaks tegemise teel avalikustamine, ühitamine või ühendamine, piiramine, kustutamine või hävitamine;“.

6 Sama määruse artikli 51 lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriik näeb ette ühe või mitu sõltumatut riigiasutust, kes vastutavad käesoleva määruse kohaldamise järelevalve eest, et kaitsta füüsiliste isikute põhiõigusi ja -vabadusi seoses nende isikuandmete töötlemisega ning hõlbustada isikuandmete vaba liikumist liidus („järelevalveasutus“).“

7 Lõpuks sätestab määruse 2016/679 artikkel 55:

„1. Järelevalveasutus on oma liikmesriigi territooriumil pädev täitma ülesandeid ja kasutama volitusi, mis on talle kooskõlas käesoleva määrusega antud.

2. Kui töötlejad on avaliku sektori või eraõiguslikud asutused, kes tegutsevad artikli 6 lõike 1 [punkti] c või e alusel, on pädevaks asutuseks asjaomase liikmesriigi järelevalveasutus. Sel juhul artiklit 56 ei kohaldata.

3. Järelevalveasutused ei ole pädevad korraldama järelevalvet isikuandmete töötlemise toimingute üle, mida kohtud teevad oma õigust mõistvat funktsiooni täites.“

Madalmaade õigus

- 8 Määruse 2016/679 rakendamiseks võttis Madalmaade Kuningriik vastu 16. mai 2018. aasta seaduse, millega kehtestatakse määruse 2016/679 rakenduseeskirjad (isikuandmete kaitse üldmääruse rakendamise seadus) (wet houdende regels ter uitvoering van Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming) (PbEU 2016, L 119) (Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming); *Stb.* 2018, nr 144). Selle seaduse artikkel 6 paneb AP-le kohustuse kontrollida määruse 2016/679 täitmist Madalmaades. Seaduses ei ole korratud määruse 2016/679 artikli 55 lõikes 3 sätestatud erandit.
- 9 Raad van State (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) halduskolleegiumi esimees ning Centrale Raad van Beroepi (avaliku teenistuse ja sotsiaalkindlustusasjade apellatsioonikohus, Madalmaad) ja College van Beroep voor het bedrijfsleven (apellatsiooniaseme halduskohus majandusküsimustes, Madalmaad) kohtujuhtkond võtsid 31. mail 2018 vastu määruse isikuandmete töötlemise kohta halduskohtutes (regeling verwerking Persoonsgegevens bestuursrechtelijke colleges). Viimati nimetatud määrusega loodi AVG-commissie bestuursrechtelijke colleges (halduskohtute isikuandmete kaitse komisjon, Madalmaad). Selle komisjoni ülesanne on anda nõu Raad van State (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) halduskolleegiumi esimehele ning Centrale Raad van Beroepi (avaliku teenistuse ja sotsiaalkindlustusasjade apellatsioonikohus) ja College van Beroep voor het bedrijfsleven (apellatsiooniaseme halduskohus majandusküsimustes) kohtujuhtkonnale määrusega 2016/679 tagatud õiguste järgimist puudutavate kaebuste lahendamisel.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

- 10 Raad van State (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) halduskolleegiumi 30. oktoobri 2018. aasta kohtuistungil menetluses, milles Z oli pool ja X tema esindaja, pöördus nende poole ajakirjanik. Vestluse käigus märkas X, et ajakirjaniku valduses oli mitu menetlusdokumenti toimikust, sealhulgas dokumendid, mis ta ise oli koostanud ning millel oli eelkõige tema nimi ja aadress ning Z-i isikukood. Ajakirjanik ütles X-ile, et talle anti need dokumendid vastavalt kohtuasja toimikuga tutvumise õigusele, mille Raad van State (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) halduskolleegium tagab ajakirjanikele.
- 11 Raad van State (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) halduskolleegiumi esimees kinnitas 21. novembri 2018. aasta kirjas X-ile, et halduskolleegium annab ajakirjanikele teavet pooleliolevate kohtuasjade kohta. Ta märkis, et kohtuistungil päeval teeb Raad van State (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) kommunikatsiooniosakond sel päeval kohtumajas viibivatele ajakirjanikele kättesaadavaks dokumendid, et võimaldada neil kohtuistungit jälgida, nimelt apellatsioonkaebuse koopia, apellatsioonkaebuse vastuse koopia ja vajaduse korral vaidlustatud kohtuotsuse koopia, kusjuures istungipäeva lõpus need dokumendid hävitatakse.

- 12 X ja Z esitasid seejärel AP-le taotlused järelevalveasutusepoolseks sekkumiseks Raad van State (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) tegevusse isikuandmete kaitse põhimõtete rakendamiseks. Oma taotlustes, mis on samastatavad kaebustega, väitsid nad, et Raad van State (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) rikkus määrust 2016/679, kui ta võimaldas ajakirjanikel tutvuda neid puudutavate isikuandmetega, mis olid pärit kohtutoimiku dokumentidest.
- 13 AP vastas nendele taotlustele, et määruse 2016/679 artikli 55 lõike 3 kohaselt ei ole ta pädev kontrollima kõnealuseid isikuandmete töötlemise toiminguid, mida tegi Raad van State (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu). Seejärel edastas ta X-i ja Z-i taotlused halduskohtute isikuandmete kaitse komisjonile, kes omakorda edastas need Raad van State (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) halduskolleegiumi esimehele.
- 14 Raad van State (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) halduskolleegiumi esimees analüüsis X-i ja Z-i taotlusi kui tema 21. novembri 2018. aasta kirjaga seotud kaebusi ning pärast halduskohtute isikuandmete kaitse komisjoni arvamuse saamist määratles ta uue kohtutoimiku dokumentidega tutvumise poliitika, mis avaldati Raad van State (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) veebilehel.
- 15 X ja Z vaidlustasid eelotsusetaotluse esitanud kohtus ehk Rechtbank Midden-Nederlandis (Midden-Nederlandi esimese astme kohus) otsuse, milles AP leidis, et ta ei ole pädev nende taotlusi lahendama.
- 16 Selle kohtu sõnul on ajakirjanikul isikuandmeid sisaldavate kohtutoimiku dokumentidega tutvumise võimaldamine ja nende ajutine kättesaadavaks tegemine määruse 2016/679 artikli 4 punkti 2 tähenduses „isikuandmete töötlemine“, milleks X ja Z käesoleval juhul nõusolekut ei andnud. Selleks et teha kindlaks, kas AP-l puudus tõepoolest pädevus lahendada X-i ja Z-i taotlusi, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus aga teada, kuidas tuleks tõlgendada selle määruse artikli 55 lõiget 3, milles on sätestatud, et järelevalveasutus ei ole pädev korraldama järelevalvet isikuandmete töötlemise toimingute üle, mida kohtud teevad „oma õigust mõistvat funktsiooni täites“.
- 17 Neil asjaoludel otsustas Rechtbank Midden-Nederland (Midden-Nederlandi esimese astme kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas määruse 2016/679 artikli 55 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et sõnastuse „isikuandmete töötlemise toimingud [...], mida kohtud teevad oma õigust mõistvat funktsiooni täites“ all võib mõista õigusasutuse poolt isikuandmeid sisaldavate menetlusdokumentidega tutvumise võimaldamist, kusjuures võimalus tutvumiseks antakse nende menetlusdokumentide koopiate ajakirjanikule kättesaadavaks tegemisega, nagu eelotsusetaotluses on selgitatud?

- Kas sellele küsimusele vastamiseks on oluline, kas järelevalve teostamine riikliku järelevalveasutuse poolt sellise isikuandmete töötlemise laadi üle kahjustab sõltumatut kohtumõistmist konkreetsete kohtuasjade osas?
- Kas sellele küsimusele vastamiseks on oluline, et õigusasutuse sõnutsi seisneb andmete töötlemise laad ja eesmärk ajakirjaniku teavitamises ja seeläbi talle kohtumenetluses avaliku kohtuistungiga paremini kajastamise võimaldamises, mis teenib kohtumenetluste avalikkuse ja läbipaistvuse eesmärki?

- Kas sellele küsimusele vastamiseks on oluline, kas andmete töötlemine tugineb sõnaselgele riigisisesele õiguslikule alusele?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

- 18 Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub eelotsuse küsimusega sisuliselt selgitada, kas määruse 2016/679 artikli 55 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et kohus, kes teeb ajakirjanikele ajutiselt kättesaadavaks isikuandmeid sisaldavad kohtumenetluse dokumendid, täidab oma „õigust mõistvat funktsiooni“ selle sätte tähenduses. Selles kontekstis soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas nimetatud küsimusele vastamisel tuleb arvesse võtta seda, et järelevalveasutuse tehtav järelevalve võib kahjustada kohtunike sõltumatust otsuse tegemisel konkreetses kohtuasjas. Tal on tekkinud ka küsimus selle kohta, kas arvesse tuleb võtta menetlusdokumentide kättesaadavaks tegemise laadi ja eesmärgi, mis seisneb selles, et võimaldada ajakirjanikel paremini mõista kohtumenetluse käiku, või seda, kas sellisel kättesaadavaks tegemisel on riigisiseses õiguses sõnaselge õiguslik alus.
- 19 Kõigepealt väidab Z ühelt poolt, et esitatud küsimus on hüpoteetiline ja seetõttu vastuvõetamatu. Nimelt leiab ta, et vastupidi eelotsusetaotluses märgitule ei töötle asjaomaseid andmeid mitte Raad van State (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) halduskolleegium, vaid selle kommunikatsiooniosakond, mis ei ole kohus. Eelotsusetaotlus sisaldab veel muid vigu või ebatäpsusi, mis puudutavad eelkõige X-i ja Z-i poole pärast kohtuistungit pöördunud isiku staatust ja nende taotluste täpset sisu, mille AP edastas Raad van State (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) halduskolleegiumi esimehele.
- 20 Seoses sellega olgu märgitud, et vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale eeldatakse, et liidu õiguse tõlgendamise küsimused on asjakohased. Euroopa Kohus võib keelduda liikmesriigi kohtu esitatud eelotsuse küsimusele vastamast vaid siis, kui on ilmne, et taotletaval liidu õiguse tõlgendusel puudub igasugune seos põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke õiguslikke või faktilisi asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele, või kui probleem on hüpoteetiline (vt 24. novembri 2020. aasta kohtuotsus Openbaar Ministerie (dokumentide võltsimine), C-510/19, EU:C:2020:953, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 21 Lisaks on ETL artikli 267 kohases menetluses, mis põhineb liikmesriikide kohtute ja Euroopa Kohtu ülesannete selgel eristamisel, põhikohtuasja faktiliste asjaolude tuvastamine ja hindamine vaid liikmesriigi kohtu pädevuses (vt 26. aprilli 2017. aasta kohtuotsus Farkas, C-564/15, EU:C:2017:302, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 22 Eelotsusetaotlusest nähtub, et eelotsusetaotluse esitanud kohus peab võtma seisukoha määruse 2016/679 artikli 55 lõike 3 kohaldamise kohta põhikohtuasjas kõne all olevate isikuandmeid sisaldavate menetlusdokumentide kättesaadavaks tegemisele, et teha kindlaks, kas selle õiguspärasuse kontroll kuulub AP pädevusse või mitte. Käesoleva kohtuotsuse eelmises punktis viidatud kohtupraktikast tuleneb veel, et eeldust, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimus on asjakohane, ei saa Z kummutada üksnes sellega, et ta eitab faktilisi asjaolusid, mida see kohus on eelotsusetaotluses kirjeldanud ja mille suhtes ei pea Euroopa Kohus seisukohta võtma. Seega tuleb Z-i esitatud vastuvõetamatuse vastuväide tagasi lükata.

- 23 Teiselt poolt väidab Z, et Euroopa Kohus peaks tunnistama määruse 2016/679 artikli 55 lõike 3 kehtetuks põhjusel, et selles sättes ette nähtud järelevalveasutuse pädevuse puudumine isikuandmete töötlemise toimingute üle, mida kohtud teevad „oma õigust mõistvat funktsiooni täites“, ei too kaasa liikmesriikide kohustust näha nende töötlemistoimingute suhtes ette kontrolli tegemise erikord, ning see on vastuolus nõuetega, mis tulenevad õigusest tõhusale õiguskaitselahendile.
- 24 Selliste argumentidega ei saa siiski nõustuda, sest nagu nähtub määruse 2016/679 põhjendusest 20, ei soovinud liidu seadusandja selle määruse artikli 55 lõiget 3 kehtestades vabastada isikuandmete töötlemise toiminguid, mida kohtud teevad „oma õigust mõistvat funktsiooni täites“, igasugusest järelevalvest, vaid välistas üksnes selle, et nende toimingute üle teeks järelevalvet kohtuväline asutus.
- 25 Selleks et vastata eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimusele, mis on kokku võetud käesoleva kohtuotsuse punktis 18, tuleb kõigepealt märkida, et määruse 2016/679 artikli 2 lõikes 1 on ette nähtud, et seda määrust kohaldatakse „isikuandmete täielikult või osaliselt automatiseeritud töötlemise suhtes ja isikuandmete automatiseerimata töötlemise suhtes, kui kõnealused isikuandmed kuuluvad andmete kogumisse või kui need kavatsetakse andmete kogumisse kanda“, tegemata vahet selle põhjal, kes andmeid töötleb. Sellest järeldub, et määrust 2016/679 kohaldatakse – välja arvatud artikli 2 lõigetes 2 ja 3 nimetatud juhtudel – nii eraõiguslike isikute kui ka ametiasutuste, kaasa arvatud õigusasutuste, sealhulgas kohtute poolt isikuandmete töötlemise toimingute suhtes, nagu on märgitud määruse põhjenduses 20.
- 26 Seda tõlgendust kinnitab asjaolu, et mitmele määruse 2016/679 sättele on lisatud kohandused, mille eesmärk on võtta arvesse kohtute poolt isikuandmete töötlemise eripära. Nii on see eelkõige määruse artikli 55 lõike 3 puhul, mis välistab järelevalveasutuse igasuguse pädevuse andmetöötlustoimingute puhul, mida kohtud teevad „oma õigust mõistvat funktsiooni täites“.
- 27 Määrus 2016/679 erineb selles suhtes Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2003. aasta direktiivist 2003/4/EÜ keskkonnateabele avaliku juurdepääsu ja nõukogu direktiivi 90/313/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (EÜT 2003, L 41, lk 26; ELT eriväljaanne 15/07, lk 375), mis ei ole kohtutele kohaldatav (15. aprilli 2021. aasta kohtuotsus Friends of the Irish Environment, C-470/19, EU:C:2021:271, punktid 34–40).
- 28 Selleks et määrata kindlaks, millise ulatusega on väljend „isikuandmete töötlemise toiminguid, mida kohtud teevad oma õigust mõistvat funktsiooni täites“ määruse 2016/679 artikli 55 lõike 3 tähenduses, tuleb meenutada, et liidu õigusnormi tõlgendamisel tuleb arvesse võtta nii selle sõnastust kui ka konteksti ja selle õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille osa säte on (vt selle kohta eelkõige 6. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus Jobcenter Krefeld, C-181/19, EU:C:2020:794, punkt 61 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 29 Selle kohta nähtub määruse 2016/679 artiklist 55, et artikli eesmärk on määrata kindlaks järelevalvepädevus isikuandmete töötlemise valdkonnas ja eelkõige piiritleda riigisisesele järelevalveasutusele antud pädevust.
- 30 Määruse 2016/679 artikli 55 lõikes 3 on seega ette nähtud, et järelevalveasutuse pädevusse ei kuulu isikuandmete töötlemise toiminguid, mida kohtud teevad „oma õigust mõistvat funktsiooni täites“.

- 31 Määruse 2016/679 põhjenduses 20, millest lähtudes tuleb artikli 55 lõiget 3 tõlgendada, on täpsustatud, et „kohtusüsteemi sõltumatuse kaitsmiseks kohtumenetlusega seotud ülesannete täitmisel, sealhulgas otsusetegemisel“ peaks olema võimalik teha järelevalve andmetöötlustoimingute üle, mida kohtud teevad „oma õigust mõistvat funktsiooni täites“, ülesandeks pigem liikmesriigi kohtusüsteemi konkreetsetele asutustele kui liikmesriigi järelevalveasutusele.
- 32 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 80 ja 81 märkis, nähtub määruse 2016/679 põhjenduse 20 sõnastusest ja eelkõige sõna „sealhulgas“ kasutamisest, et määruse artikli 55 lõikega 3 taotletava eesmärgi – kohtusüsteemi sõltumatuse kaitsmine kohtumenetlusega seotud ülesannete täitmisel – ulatust ei saa piirata üksnes kohtunike sõltumatuse tagamisega konkreetse kohtuotsuse tegemisel.
- 33 Kohtusüsteemi sõltumatuse kaitse eeldab üldiselt, et kohtud peavad saama täita oma ülesandeid täiesti iseseisvalt, olemata kellegagi hierarhilises või alluvussuhtes ja saamata kelleltki korraldusi või juhiseid, ning et nad on seega kaitstud väljastpoolt tuleva sekkumise või surve eest, mis võiks kahjustada kohtu liikmete otsustusvabadust ja mõjutada nende otsuseid. Liidu õigusega nõutavatest sõltumatuse ja erapooletuse tagatistest kinnipidamine eeldab selliste õigusnormide olemasolu, mis võimaldavad ümber lükata õigussubjektide mis tahes põhjendatud kahtlused selles suhtes, kas see organ on väljaspool väliste tegurite haardeulatust ja kas ta on asjasse puutuvaid huvisid arvestades neutraalne (vt selle kohta eelkõige 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 44; 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punkt 63; 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 72, ning 21. detsembri 2021. aasta kohtuotsus Euro Box Promotion jt, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19, C-840/19, EU:C:2021:1034, punkt 225).
- 34 Järelikult tuleb määruse 2016/679 artikli 55 lõikes 3 sisalduvat viidet andmetöötlustoimingutele, mida kohtud teevad „oma õigust mõistvat funktsiooni täites“, mõista nii, et määruse kontekstis ei ole see piiratud isikuandmete töötlemisega, mida kohtud teevad konkreetsetes kohtuasjades, vaid nii, et see puudutab laiemalt kõiki andmetöötlustoiminguid, mida kohtud õigusemõistmise raames teevad, mistõttu on välistatud järelevalveasutuse pädevus selliste andmetöötlustoimingute suhtes, mille üle järelevalve tegemine selle asutuse poolt võiks otse või kaudselt mõjutada kohtu liikmete sõltumatust või nende otsuseid.
- 35 Seoses sellega olgu märgitud, et kuigi kohtu poolt andmete töötlemise laad ja eesmärk on peamiselt seotud töötlemise õiguspärasuse kontrollimisega, võivad need siiski osutada sellele, et niisugune töötlemine kuulub kohtu „õigust mõistvat funktsiooni“ täitmise alla.
- 36 Seevastu küsimused, kas andmete töötlemisel on riigisiseses õiguses sõnaselge õiguslik alus või kas töötlemisele kuuluvaid isikuandmeid võib õiguspäraselt avaldada kolmandatele isikutele, on lahutamatu seotud töötlemise õiguspärasuse kontrollimisega, sest neil küsimustel ei ole tähtsust selle kindlakstegemisel, kas järelevalveasutus on pädev tagama töötlemise üle järelevalvet määruse 2016/679 artikli 55 alusel.
- 37 Mis puudutab sellist isikuandmete töötlemist, nagu on kõne all põhikohtuasjas, siis tuleb tõdeda, et ilma et see piiraks määruses 2016/679 ette nähtud sisuliste kohustuste täitmist, ei kuulu määruse artikli 55 lõike 3 alusel järelevalveasutuse pädevusse muu hulgas isikuandmete

töötlemine, mida kohtud teevad nende menetluses olevates kohtuasjades oma kommunikatsioonipoliitika raames, näiteks ajakirjanikele kohtumenetluse toimiku dokumentide ajutiselt kättesaadavaks tegemine, et võimaldada neil seda meedias kajastada.

- 38 Nimelt on konkreetse kohtuasja eset ja konteksti arvestades kohtumenetluse toimikus sisalduva teabe kindlaksmääramine, mida võib anda ajakirjanikele, et võimaldada neil mõista kohtumenetluse käiku või selgitada tehtud kohtuotsuse mõnda aspekti, selgelt seotud nende kohtute poolt oma „õigust mõistva funktsiooni“ täitmisega, mille üle järelevalve tegemine kohtuvälise asutuse poolt võib üldiselt kahjustada kohtusüsteemi sõltumatust.
- 39 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimusele vastata, et määruse 2016/679 artikli 55 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et kohus, kes teeb ajakirjanikele ajutiselt kättesaadavaks isikuandmeid sisaldavad kohtumenetluse dokumendid, et võimaldada ajakirjanikel paremini mõista kohtumenetluse käiku, täidab oma „õigust mõistvat funktsiooni“ selle sätte tähenduses.

Kohtukulud

- 40 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) artikli 55 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et kohus, kes teeb ajakirjanikele ajutiselt kättesaadavaks isikuandmeid sisaldavad kohtumenetluse dokumendid, et võimaldada ajakirjanikel paremini mõista kohtumenetluse käiku, täidab oma „õigust mõistvat funktsiooni“ selle sätte tähenduses.

Allkirjad